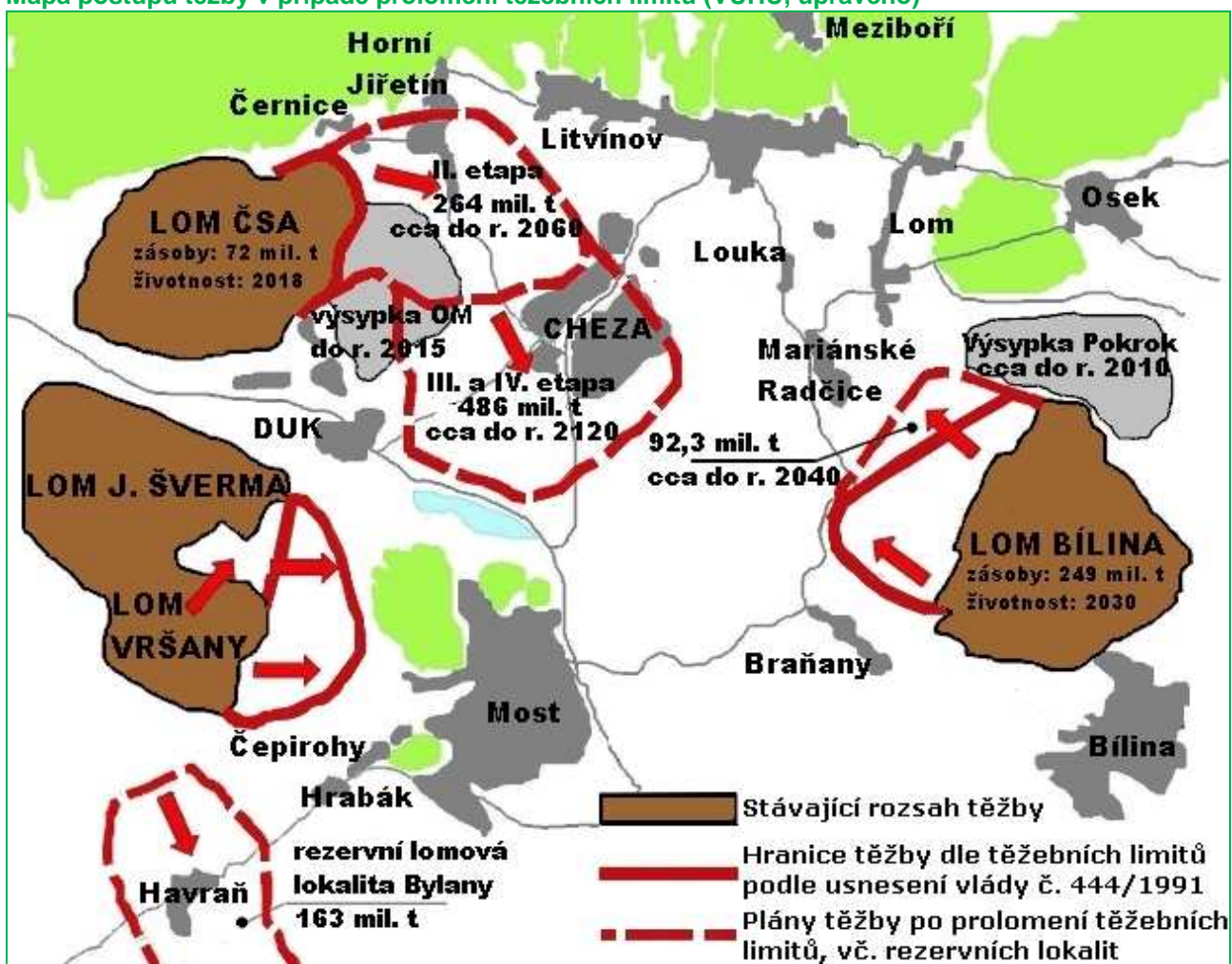

Limity těžby – šance pro rozvoj Ústeckého kraje

Co jsou územní limity těžby?

V minulém století bylo v severních Čechách v souvislosti s těžbou hnědého uhlí zbouráno 106 původních obcí včetně 650 let starého královského města Most. Územní ekologické limity těžby byly vládou ČR vyhlášeny v roce 1991 jako kompromis mezi zájmy na těžbu uhlí a ochranou podkrušnohorských obcí. Pithartova vláda dala svým usnesením č. 444/1991 obyvatelům těchto obcí jistotu trvalé existence jejich domovů. Zároveň útlum těžby rozplánovala do 60ti let tak, nedošlo k „šokovému“ ukončení báňské činnosti. Byl nařízen odpis zásob uhlí pod obcemi. V obcích byla zrušena stavební omezení a obyvatelé na úpatí Krušných hor investovali do rekonstrukcí či výstavby svých sídel a rozvoje podnikání. Význam limitů je pro další směřování kraje nesporný. Znamenaly klíčový krok směrem ke změně jeho ekonomických výhledů. Obcím dávají jistotu, že neskončí jako hromada sutí a mohou plánovat svůj rozvoj do budoucna.

Mapa postupu těžby v případě prolomení těžebních limitů (VÚHU, upraveno)

Prolomení limitů těžby by znamenalo:

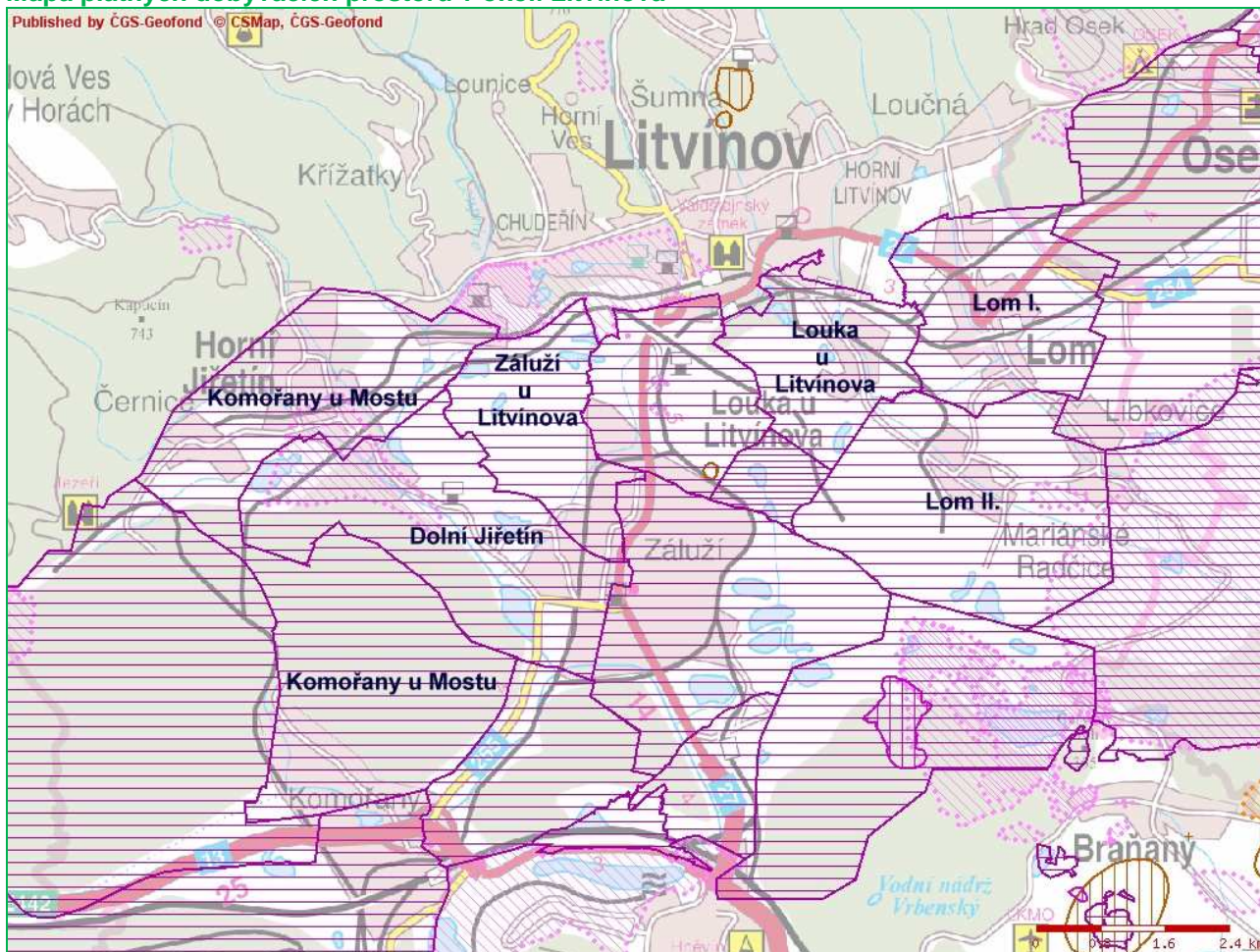
- Zbourání Horního Jiřetína a Černic
- Litvínov, Lom, Mariánské Radčice, Braňany po desítky let 500 metrů od velkolomů a výsypek
- Devastace krajiny velkolomy do roku 2125

Další bourání?

Po letech přišla Mostecká uhelná, a.s., navzdory platnému usnesení vlády opět s plány na zbourání Horního Jiřetína a Černic. Její situaci napomáhá to, že pověřené orgány dosud neprovedly odpis zásob pod obcemi. Odvolávají se na to, že jim Mostecká uhelná celých 16 let odmítá dodat podklady k odpisu, ačkoliv jí to ukládá horní zákon.

Dva tisíce obyvatel Horního Jiřetína byli po letech postaveni před hrozbu bourání jejich domovů. Zrušení limitů by se dotklo ale i dalších měst a obcí. Například pro šesté největší město v kraji – sedmadvacetitisícový Litvínov – by to znamenalo život na okraji prašné těžební jámy. Problémy hrozí i při těžbě za hranicemi současných územních limitů ve velkolomu Bílina. K obcím Lom, Braňany a Mariánské Radčice by se lom přiblížil 500 m.

Mapa platných dobývacích prostorů v okolí Litvínova

Skutečně pomůže odpis uhlí pod obcemi?

Samotný útlum dolů, podmíněný zachováním územních limitů těžby, neposkytuje obyvatelům Ústeckého kraje ani investorům dostatečnou záruku do budoucna. Jejich zájmy a práva mohou být za čas znovu ohroženy dalšími snahami o rozšíření hnědouhelných velkolomů. Nezbytným krokem, který poskytne občanům obcí ležících na uhlí dostatečnou legislativní ochranu, je odpis zásob uhlí za hranicemi územních limitů. Příkladem, že odpis uhlí definitivně ukončil spekulace o bourání, mohou být Chabařovice či Litvínov. Naopak tam, kde jsou dobývací prostory stále vymezeny, těžební společnosti neustále hledají cesty, jak linie limitů těžby posunout. Postoj kraje k otázce odpisu zásob vnímají ústřední orgány státní správy včetně Ministerstva průmyslu a obchodu jako klíčový. Kraj sice nemůže o samotném odpisu rozhodnout, ale krajský úřad může návrh na odpis zásob podat. Krajský zastupitelé svým postojem mohou tedy zásadně přispět k vyřešení situace desítek obcí v uhelné pánvi, kterým zásoby neodepsaného uhlí brání v rozvoji a zlepšení podmínek života.

Útlum uhelných velkolomů – hrozba nebo šance?

Zachování limitů těžby představuje postupný, do několika desetiletí rozplánovaný útlum uhelných dolů. Ten je podmínkou, aby se Ústecko zbavilo image beznadějného a pro investory neatraktivního kraje, který neláká mladé vzdělané lidi nebo podnikatele. Možné rozšíření povrchové těžby rozhodně nevyřeší ani vysokou nezaměstnanost v kraji. Už dnes nová průmyslová odvětví v Podkrušnohoří vytvářejí tisíce pracovních míst. Útlum těžby oživí ekonomiku Ústeckého kraje, přinese mu nová, kvalitnější a trvalá pracovní místa a pomůže zlepšit zhoršenou zdravotní situaci jeho občanů:

- Projekty v Ústeckém kraji, kterým agentura CzechInvest během minulých osmi let udělila investiční pobídky, vytvořily přes 16 000 pracovních míst.
- Průmyslová zóna Triangl na pomezí mosteckého, chomutovského a lounského okresu zaměstná 4000 lidí. Pro srovnání: celá Mostecká uhelná společnost zaměstnává na všech svých dolech dohromady 4500 lidí. Velkolom ČSA, jehož rozšíření by vyžadovalo zbourání Horního Jiřetína a Černic, z toho tvoří jen část s méně než tisícovkou zaměstnanců.
- Výzkumný ústav hnědého uhlí – firma, kterou vlastní a společně provozují severočeské uhelné společnosti – přiznává, že bourání Horního Jiřetína a Černic žádný ze sociálně ekonomických problémů Mostecka nevyřeší. Snižování počtu zaměstnanců v dolech pouze „odsouvá“ řešení těchto problémů zhruba o 15 let“.
- Názorný je příběh Chabařovic. Zastánci těžby tehdy rovněž argumentovali, že útlum dolu vyvolá obrovský nárůst nezaměstnanosti. Ve skutečnosti se ale Chabařovice po odpisu zásob uhlí změnilly v prosperující městečko. Už v roce 1998 v Chabařovicích nebyl ani jeden registrovaný nezaměstnaný bývalý zaměstnanec Palivového kombinátu Ústí nad Labem. Přitom hlavní vlna propouštění začala o pouhé dva roky dříve.
- Těžební průmysl se stal těsně po těžkém průmyslu nejméně žádoucím odvětvím v kraji. Podpořilo ho pouhých 11 % obyvatel. Vyplývá to z výsledků výzkumu, který si kraj nechal zpracovat v roce 2005. Naopak největší popularitě se těší služby a turistický ruch.
- Přímou pro zachování limitů těžby hnědého uhlí se v celorepublikovém průzkumu

Velkolom ČSA těží směrem na Černice, Horní Jiřetín a Litvínov

Jak to vidí postižené obce...

V nejvíce ohroženém Horním Jiřetíně a Černicích přišly v únoru 2005 k referendu tři čtvrtiny obyvatel. Drtivá většina (96 %) hlasovala pro zachování své obce a proti prolomení limitů těžby.

Výsledek potvrdily také komunální volby. Navzdory intenzivní snaze Mostecké uhelné společnosti (MUS) vyjednat s místními odkoupení jejich majetku, s převahou 75% zvítězili kandidáti, odmítající veškerou komunikaci s doley.

Referendum měli také v Litvínově. Prolomení limitů by totiž přiblížilo těžební jámu až na pět set metrů k městu a ovlivnilo jeho rozvoj na další století. Hlasovat přišlo v prosinci 2006 38 % voličů (více než v komunálních volbách) a 95 % bylo proti. Referendum sice není právně závazné, městské zastupitelstvo ale slíbilo jeho výsledek respektovat i prosazovat.

Lidé z dotčených obcí se proti pokračování těžby aktivně brání

... a další města a obce v kraji

Vedle Horního Jiřetína a Litvínova vyslovilo podporu plánu na útlum těžby a dodržení územních limitů také více než 110 měst a obcí v kraji – tedy asi třetina z celkového počtu. Podepsaly výzvu, v níž výslovně požadují stop bourání a dodržení limitů. Zároveň chtějí po vládě a kraji, aby v rámci svých pravomocí zajistily začlenění limitů do připravovaného územního plánu kraje a dalších krajských koncepčních dokumentů.

Svazek obcí v regionu Krušných hor, sdružující jedenáct měst a obcí mosteckého okresu, se v červnu 2007 jednoznačně usnesl: „*Jsmo pro zachování platných limitů těžby*“. Na jaře roku 2007 se v tisku se objevily zprávy o tom, že některé obce v blízkosti velkolomů jsou pro prolomení limitů. Vyjádřili se tak starostové obcí Strupčice, Vysoká Pec, Louka u Litvínova a Jirkov. Nejednalo se ovšem o oficiální postoj obecních zastupitelstev. Například starosta města Jirkov v rozhovoru pro Radiožurnál na otázku, kdo všechno si v Jirkově myslí, že by měly být limity těžby zrušeny nebo posunuty, odpověděl: „*Toto prohlášení jsem víceméně řekl já, je to můj soukromý názor.*“

Také Svaz měst a obcí České republiky se na sněmu v květnu 2005 postavil za Horní Jiřetín a Černice. Městské a obecní samosprávy prohlásily, že se v této věci svaz „...ztotožňuje se současným stanoviskem zastupitelstva obce“.

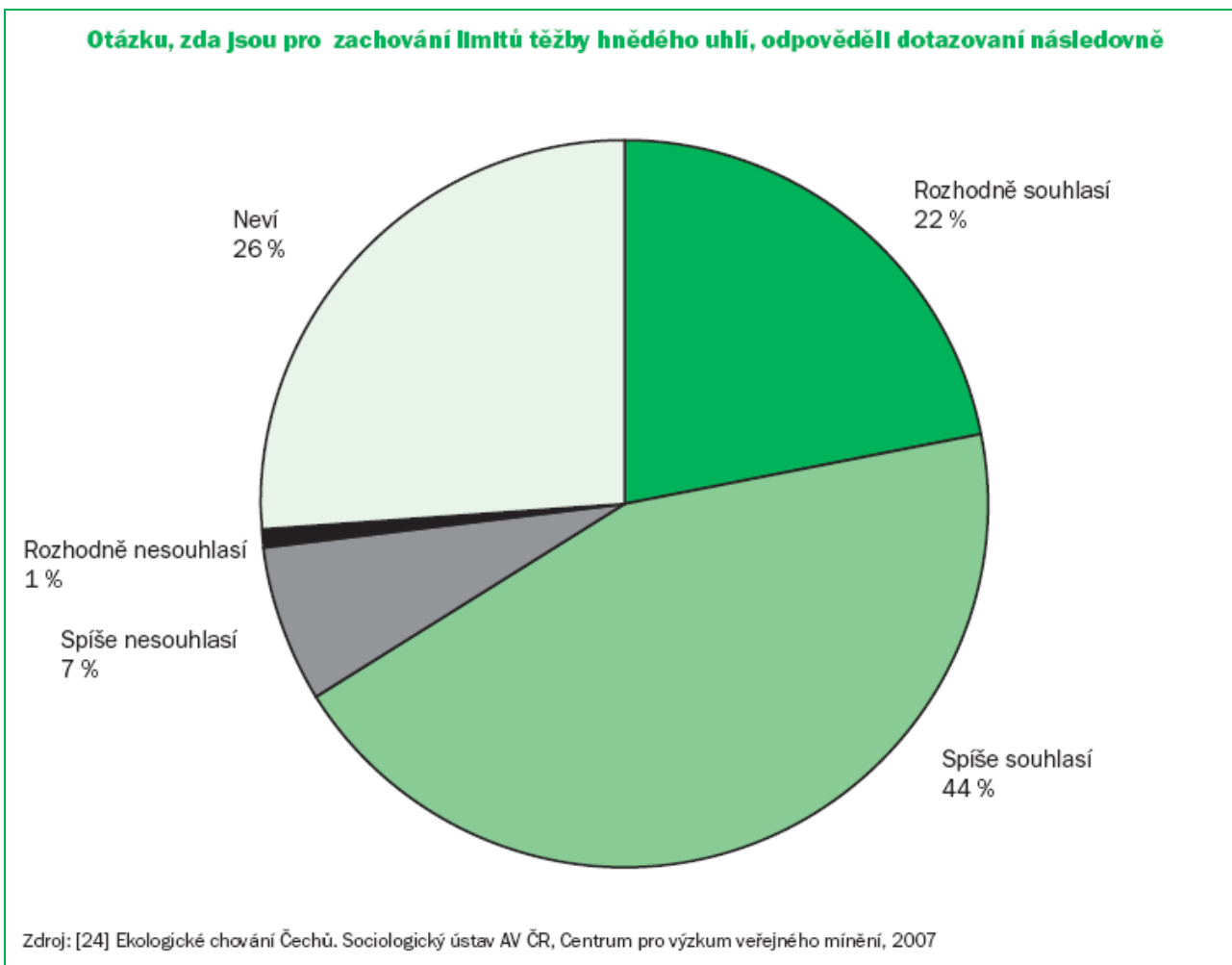
Václav Havel: „Můžeme se nazývat kulturní zemí, když staleté historické dědictví přeměníme během několika let na energii, kterou navíc vyvezeme za hranice?“ (Otevřený dopis předsedovi vlády Jiřímu Paroubkovi, prosinec 2005).

Záměry vlády

Postoj současné vlády je k otázce těžebních limitů jasný. V lednu 2007 přijala programové prohlášení, kde se píše: „...zachovány zůstanou územní limity těžby hnědého uhlí“. K témuž se ODS, KDU-ČSL a Strana zelených zavazují v koaliční smlouvě. Tuto dohodu potvrdil i premiér Topolánek při návštěvě Mostu na konci srpna roku 2007 a Horního Jiřetína v červnu 2008.

Veřejnost chce zachování limitů těžby

Na straně Horního Jiřetína a Černice stojí většina lidí z celé republiky. Poukazuje na to průzkum Sociologického ústavu Akademie věd ČR.

Ochrana obcí a zaměstnanost

Bourání dalších obcí nevyřeší nedostatek pracovních míst na Mostecku. Dokonce ani nezabrání propuštění lidí z dolů. Pouze jej v jednom jediném případě (velkolom ČSA) odloží o několik let. Studie Výzkumného ústavu hnědého uhlí říká: „V porovnání s variantou zachování ÚEL v podobě z roku 1991 se tak problematika zásadního řešení sociálně ekonomických důsledků ukončení těžby provozu dosavadních nosných odvětví, tj. hornictví a energetiky, na většině území regionu severních Čech odsouvá zhruba o 15 let...“. Během posledních dvanácti let propustila soukromá MUS na 12 tisíc pracovníků. Nyní na třech svých lomech a v zázemí zaměstnává asi 4,5 tisíce lidí. Spor o bourání obcí se týká jen jediného z nich. Dokonce tedy i když dolům nestály v cestě vesnice, propouštělo se v minulých dvanácti letech několikanásobně více, než kolik se dá očekávat v příštích dvanácti – do roku 2017, kdy bude zastavena těžba na velkolomu ČSA. Kraj má zároveň dostatečnou dobu na rekvalifikační opatření. Další rozšiřování povrchových dolů by zakonzervovalo závislost regionu na těžbě a způsobilo další vyhánění lidí z domovů, včetně souvisejících sociálních důsledků. Naopak postupný, do několika desítek let rozvržený útlum těžby umožňuje dožívající doly krok za krokem nahrazovat perspektivními sektory.

Když v roce 1998 padl první návrh na zrušení územních ekologických limitů, tehdejší okresní úřad v Chomutově k tomu napsal: „Rozvoj tohoto území nemůže být neustále podřizován ekonomice báňských společností ...Zaměstnanost severních Čech nelze řešit prodloužením životnosti lomů, ale restrukturalizací stávajícího těžkého průmyslu a těžby surovin a podporou ekonomických činností s vyšší přidanou hodnotou, exportním zaměřením ekonomiky s kladnými dopady na platební bilanci státu.“

Dobrým příkladem, že zachování limitů povede k prosperitě obcí, je město Chabařovice: zde vláda zásoby uhlí v souladu s usnesením z roku 1991 opravdu odepsala. Kupodivu se v debatě o zachování Horního Jiřetína a Černic vůbec nemluví o pracovních místech, která vzniknou, pokud se region vydá cestou šetrnějšího rozvoje s diverzifikací ekonomických odvětví. Zaměstnanosti na Mostecku také pomůže, pokud se zbaví image špinavé oblasti s nekvalifikovanou pracovní silou.

Velkoplošné těžbě uhlí již ustoupily desítky obcí a nejkrásnější části naší krajiny

Více informací

- o limitech těžby naleznete [zde](#)
- o významu útlumu těžby v sociálních a ekonomických otázkách [zde](#)

W: www.zitnebotezit.cz

E: zitnebotezit@email.cz

T: 723623238